

Vantaan kaupungin hankintakeskuksen lausuma

Liikenne- ja viestintäministeriön lausuntopyyntöön koskien hallituksen esitystä Liikennekaareksi (1 vaihe)

Seuraavassa esitetään hankintakeskuksen näkemyksiä hallituksen esitykseen Liikennekaareksi. Tässä lausumassa on lähinnä otettu kantaa asioihin, jotka liittyvät Vantaan kaupungin hankintakeskuksen kilpailuttamiin kuljetuksiin. Vantaan sosiaali- ja terveystoimi on lausunut omalta osaltaan sosiaalihuoltolain sekä vammaispalvelulain mukaisista kuljetuksista, joten viittaamme heidän lausumaan näiltä osin. Tämä lausuman asiat on tarkoitettu yhdistettäväksi Sosterin lausumaan.

Liikennekaaren I vaiheessa puretaan kilpailua rajoittavaa lainsäädäntöä ja kevennetään julkista ohjausta niin, että lähtökohtana on markkinaehtoisuus. Lisäksi uudistusten tavoitteena on mahdollistaa henkilö- ja tavarakuljetusten yhdistäminen ja ketjuttaminen.

Yleisenä toteamuksena hankintakeskus pitää hyvänä, että kilpailua rajoittavaa lainsäädäntöä puretaan. Samoin mahdollisuus yhdistellä henkilö- ja tavarakuljetuksia nähdään hyvänä uudistuksena.

Hankintakeskus pitää myös hyvänä ehdotettuja muutoksia, jotka koskevat taksijärjestelmiä. Taksijärjestelmään on esitetty muutoksia, jossa taksien kiintiö-, asemapaikka- ja enimmäishintasääntelystä luovuttaisiin. Tämä ei vaikuta hankintakeskuksen sopimiin henkilö- tai tavarakuljetuksiin, joissa aikataulut on sovittu kunkin kuljetettavan kanssa, ja tavarakuljetuksissa on taas sovittu toimitusehdoista ja -ajoista, joita toimittajan tulee noudattaa. Taksiliikenteen hinnoittelun vapautuminen ei myöskään vaikuta jo sovittuihin hintoihin. Kilpailutuksissa on sovittu kiinteät hinnat, joita toimittajan tulee noudattaa.

Hankintakeskuksen näkemyksen mukaan digitalisaatio ja sen mukanaan tuomat mahdollisuudet parantavat yleisesti liikennepalveluiden saatavuutta ja alentavat mahdollisesti kustannuksia. Esityksen mukaisista digitalisaatioista ei nähdä olevan suurta suoranaista hyötyä hankintakeskuksen kilpailuttamiin kuljetuksiin, koska kaikki kuljetukset ovat tällä hetkellä ennalta sovittuja.

Vantaan kaupungin hankintakeskus kilpailuttaa koululais- ja vammaiskuljetukset. Näitä kuljetuksia voivat hoitaa joko taksit taksiluvilla tai linja-autot joukkoliikenneluvilla.

Koululaiskuljetuksissa kyse on kuljetuksista, jotka kunta järjestää perusopetuslain 32 §:ssä mukaisesti. Kuljetukset ovat säännöllisiä ja kuljetusten toimittajat on kilpailutettu. Toimittajat järjestävät itse ajoreitit ja ajoittavat kuljetukset itse. Vantaan kaupunki on määritellyt ajan, jonka kuljetus voi enintään kestää. Useimmissa tapauksissa toimittajilla on käytössään sähköinen järjestelmä kuljetusten järjestelemiseksi ja sähköinen toiminnanohjausjärjestelmä. Myös vanhusten toimintakeskus- ja kylvetykskuljetukset hoidetaan vastaavalla tavalla.

Lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuuden parantamisella ei nähdä olevan suurta vaikutusta hankintakeskuksen kilpailuttamissa hankinnoissa, koska kuljetuspalveluiden toimittajat laskuttavat suoraan Vantaan kaupunkia.

Ei ammattimaisella kuljetustoiminnalla ei ole suurta vaikutusta Vantaan kaupungin toiminnassa, koska kuljetusmäärät ovat suuria. Välillisesti ei ammattimaisen toiminnan vapauttaminen saattaa lisätä kilpailua ja alentaa hintoja.

Linja-auto- ja kuorma-autoliikenteen lupavaatimusten keventäminen vaikuttaa perustellulta. Vantaan hankintakeskuksen kannalta linja-auto- ja kuorma-autoliikenteen kuljetusten vapauttamisen vaikutukset tulevat olemaan pienet.

Ehdotuksen mukaan myös tavaraliikenteen lupaehtoja kevennetään. Pakettiautojen luvanvaraisuudesta luopuminen alle 3,5 tonnin ajoneuvoilta vaikuttaa hyvältä uudistukselta. Tämän oletetaan lisäävän tarjontaa ja alentavan hintaa pienissä kuljetuksissa, joiden uskotaan lisääntyvän tulevaisuudessa huomattavasti. Toisaalta pienten toimijoiden lisääntyessä autojen pakokaasupäästöt lisääntyvät, joka ei ole suotava kehitys.

Joukkoliikenneluvan muuttaminen henkilöliikenneluvaksi katsotaan hyväksi esitykseksi. Henkilöliikennelupa oikeuttaisi jatkossa sekä nykymuotoisen joukkoliikenteen että taksiliikenteen harjoittamiseen. Tämä tulee tehostamaan kuljetuksien taloudellisuutta sekä ajoneuvojen käyttöä.

Esityksen mukaan taksipalveluiden tuottamisen vapauttaminen voisi tehdä taksiliikenteestä entistä integroidumman osan yleistä henkilöliikennejärjestelmää. Hankintakeskuksen kilpailuttamissa hankinnoissa ei taksiliikenteen integraatiosta henkilöliikennejärjestelmään olisi suurta hyötyä, koska kuljetukset ovat koululaisille tai vammaispalvelujen käyttäjille tilattuja, eikä niitä voida yhdistää muiden asiakkaiden kuljettamisiin.

Hallituksen esityksessä on todettu, että julkisin varoin toteutetut vammaiskuljetukset ja koululaiskuljetukset voitaisiin hoitaa tehokkaammin, jos ne olisivat integroitu paremmin joukkoliikenteeseen. Hankintakeskuksen näkemyksen mukaan tämä ei välttämättä toteudu esityksessä toivotulla tavalla, koska monessa tapauksessa asiakkaat on vietävä esimerkiksi suoraan kouluun ja tämä kuljetuksen hoitaminen on kuljettajan vastuulla, joten useiden kuljetusvälineiden käyttäminen yhden matkan aikana ei ole mahdollista.

Esimerkiksi kuljetettavana oleva autistiselle lapselle on olennaisen tärkeää, että kuljetusta hoitaa päivittäin sama kuljettaja, eikä olisi mitenkään mahdollista yhdistellä tällaisia kuljetuksia toisiin kuljetusmuotoihin.

Hallituksen esityksen 3. osan 2. luvun 3 §:n perusteluissa on esitetty, että julkisia varoja ei jatkossa saisi enää ohjata sellaisten palveluiden hankintoihin, jotka eivät ole yhteentoimivia ja kytkettävissä osaksi matkaketjua. Tarjousasiakirjoissa olisi lisäksi edellytettävä internet- pohjaiseen taustajärjestelmään perustuvia lippu- ja maksujärjestelmiä.

Mikäli tällainen vaatimus kirjattaisiin lakiin, aiheutuisi siitä lisäkustannuksia kuljetuspalveluiden toimittajille sekä se estäisi pienten toimijoiden mahdollisuutta osallistua Vantaan kaupungin hankintakeskuksen kuljetuspalveluiden kilpailutuksiin. Kuten aiemmassa on esitetty Vantaan kaupunki maksaa kuljetuksista aiheutuneet kustannukset kokonaisuudessaan, jolloin lippu- ja maksujärjestelmän käyttämisestä ei ole mitään hyötyä näissä kuljetuksissa. Suurimmassa osassa näitä kuljetuksia ei ole myöskään mahdollista yhdistellä eri kuljetuksia, joten järjestelmästä ei olisi myös tältä kannalta mitään hyötyä.

Liikennekaaren 1 vaiheen voimaantulo

Hankintakeskuksen näkemyksen mukaan Liikennekaaren voimaantulon vaikuttaa kohtuuttoman nopealta, huomioiden muutoksen suuruus.